

законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки» від 4 червня 2010 року № 7 зазначено, що вчинене кваліфікується за ч. 4 ст. 187 і ч. 2 ст. 121 КК України». Така ж рекомендація у Постанові ПВС України щодо злочинів проти власності. Проте очевидним є, що якщо кваліфікувати відповідні дії саме таким чином, то за одне й те ж тяжке тілесне ушкодження особа буде притягнута двічі. Спочатку за частиною статті про розбій, що передбачає саме спричинення тяжкого тілесного ушкодження, а потім – за те ж саме тяжке тілесне ушкодження за ст. 121 КК України.

Можна запропонувати такі правила кваліфікації, спрямовані на недопущення порушення принципу подвійного інкримінування. Так, ч. 2 ст. 121 КК України (умисне тяжке тілесне ушкодження, що спричинило смерть потерпілого) застосовується за наявності умислу щодо тяжкого тілесного ушкодження і необережності стосовно настання смерті. Заподіяння умисного тяжкого тілесного ушкодження прямо передбачене у ч. 4 ст. «Розбій» (підпадає також під поняття «насильство, небезпечне для життя чи здоров'я»). Застосування цієї частини достатньо для того, аби віддзеркалити у кваліфікації умисне спричинення тяжкого тілесного ушкодження. Статтю 121 КК України у цьому випадку застосовувати не потрібно. Таким чином, вчинене цілком охоплюється формулою: ч. 4 ст. 187 і ст. 119 КК України.

УДК 344.412

Катеринчук К. В., к.ю.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ТІЛЕСНИХ УШКОДЖЕНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ШЛЯХОМ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ

Здійснюючи аналіз злочинів проти здоров'я особи, не викликає сумнівів, що тілесні ушкодження (ст. 121 КК України (умисне тяжке тілесне ушкодження), ст. 122 КК України (умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження), ст. 125 КК України (умисне легке тілесне ушкодження) та ст. 128 (необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження)) вчиняються шляхом дії або бездіяльності.

Так, умисне і необережне тяжке або середньої тяжкості та легке тілесне ушкодження з об'єктивної сторони характеризується: 1) дією або бездіяльністю у виді посягання на здоров'я іншої людини; 2) наслідками у виді спричинення тілесних ушкоджень; 3) причинним зв'язком між зазначеними діями та наслідками [1]. При вчиненні розглядуваних злочинів шляхом дії може бути застосовано як фізичний вплив на потерпілого (завдання удару, спричинення опіку та ін.), так і психічний

(погроза або залякування, що можуть викликати душевну хворобу та ін.). Для заподіяння тілесного ушкодження винний може застосовувати м'язові зусилля свого тіла або різні знаряддя (ніж, ціпок тощо), а також привести в дію різні механізми і речовини (пістолет, отруту та ін.). Винним для цього можуть бути використані фактори природи, джерела підвищеної небезпеки, обстановка стихійного лиха тощо [2]. Дії в цьому випадку можуть полягати в будь-якому активному фізичному чи психічному впливі на людину (нанесення ударів, застосування холодної чи вогнепальної зброї, хімічних або інших небезпечних речовин) [3]. Суспільно небезпечні дії при заподіянні тілесних ушкоджень виражаються у фізичному, хімічному, біологічному, психічному чи іншому впливі на потерпілого [4].

Злочини проти здоров'я особи, а саме перелічені вище статті, також можуть вчинятися шляхом бездіяльності, однак нам не вдалося встановити судову практику злочинної бездіяльності щодо тілесних ушкоджень.

Теорія кримінального права визначає, що бездіяльність при заподіянні тілесного ушкодження має місце тоді, коли винний не вчиняє певних дій, які він повинен був і міг вчинити стосовно іншої людини, що потягнуло за собою заподіяння шкоди її здоров'ю у вигляді тілесних ушкоджень [4]. Такий обов'язок діяти може впливати із закону або інших нормативних актів (наприклад, обов'язок батьків турбуватися про здоров'я дітей); службового становища або професійних обов'язків (наприклад, обов'язок особи медичного персоналу лікувати хворого); попередніх дій винного (наприклад, нараження когось на небезпеку покладає на винного обов'язок вжити заходів щодо охорони здоров'я потерпілого) тощо [2]. Бездіяльність, в свою чергу, може полягати в утриманні від вчинення певних дій (наприклад, відмова від годування малюка) [3]. Прикладом такої бездіяльності є нещодавно порушене кримінальне провадження за статтею 135 (залишення в небезпеці) КК, яке було висвітлене в засобах масової інформації та набуло широкого резонансу проти «горе-матері», яка на 9 днів без їжі залишила дітей (один та два роки) зачинених в квартирі. Внаслідок бездіяльності матері дитина одного року померла, а інша знаходиться в реанімації, в неї почали відмовляти органи [5]. В даному випадку тілесні ушкодження виступають не як самостійний злочин, а як наслідок статті 135 КК (ч. 3) – діяння, передбачені частинами першою та другою, якщо вони спричинили смерть особи або інші тяжкі наслідки.

Література

1. Кваліфікація злочинів, підслідних органам внутрішніх справ: [навч. посіб.] / за заг. ред. В. В. Коваленка; за наук. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка. – К.: Атіка, 2011. – С. 43.
2. Кримінальний кодекс України: [наук.-практ. комент.] / Ю. В. Баулін,

В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін.; за заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К.: Ін Юре, 2003. – С. 372-373.

3. Кримінальне право. Особлива частина: [підруч.] / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. – [2-ге вид.]. – К.: Дакор, 2013. – С. 72.

4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 9-те вид. переробл. та допов. – К.: Юрид. думка, 2012. – С. 302-303.

5. Голодная смерть детей в Киеве: стали известны новые подробности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vesti-ukr.com/kiev/213845-holodnaja-smert-detej-v-kieve-stali-izvestny-novye-podrobnosti>

УДК 343.54 (043.2)

Кісілюк Е. М., к.ю.н., доцент,
Національна академія внутрішніх справ, м. Київ, Україна

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПРОТИДІЯ ЕКОНОМІЧНОМУ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'Ї

Згідно зі ст. 15 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» члени сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї, несуть кримінальну, адміністративну чи цивільно-правову відповідальність відповідно до закону. Згідно цього ж Закону насильство в сім'ї – це будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю. Таким чином, Закон розрізняє чотири види домашнього насильства: фізичне, психологічне, сексуальне та економічне.

Економічне насильство в сім'ї, як злочин, за який передбачена кримінальна відповідальність, може мати наступні форми:

1) ухилення від сплати платежів, які один член сім'ї зобов'язаний сплачувати на користь іншого. Такі діяння є злочинами при злісному ухиленні від сплати встановлених рішенням суду коштів на утримання дітей (аліментів), злісному ухиленні батьків від утримання неповнолітніх або непрацездатних дітей, що перебувають на їхньому утриманні (ст. 164 КК) та злісному ухиленні від сплати встановлених рішенням суду коштів на утримання непрацездатних батьків (ст. 165 КК).

2) протидія законній господарській діяльності одного члена сім'ї з боку іншого або, навпаки, примушування члена сім'ї займатися певними видами діяльності. Таке насильство тягне за собою кримінальну відповідальність, якщо вчинено: протидію господарській діяльності (ст. 206 КК), експлуатацію дітей, які не досягли віку, з якого законодавством дозволяється працевлаштування, шляхом використання